

بسم الله الرحمن الرحيم

حکم نماز در مسجدی که کفار در اعمار آن مشارکت داشته باشد!

(ترجمه)

سوال:

السلام علیکم ورحمت الله وبرکاته!

اجازه دهید تا خود را معرفی کنم، نام من نادیه یکی از دارسات در "اندونیزیا" می باشم، شیخ بزرگوار! می خواهم بپرسم، حکم نماز در مسجدی که نصاری در اعمار آن مشارکت نموده باشد، چیست؟

جواب:

وعلیکم السلام ورحمت الله وبرکاته!

قبلا مانند همین سوال، سوالی مطرح گردیده بود که به تاریخ ۲۳ اپریل ۲۰۱۸م به صورت واضح جواب آن را داده بودم و شما نیز همان سوال را دوباره پرسیده اید که ان شاء الله پاسخ همان سوال در مورد این سوال نیز کفایت می کند.

سوالی که قبلا مطرح گردیده بود چنین بود: (آیا قبول کمک و تبرع در ساخت و اعمار مسجد از سوی کفار جائز است؟ و آیا نماز در مسجدی که کفار در ساخت و اعمار آن مشارکت کرده باشد جائز است؟)

پاسخ این دو سوال قرار ذیل است:

جزء اول: آیا تبرع و هم کاری از نگاه مالی در ساخت و اعمار مسجد پذیرفته شود؟

جزء دوم: آیا نماز در مسجدی که سرمایه کفار در ساخت و اعمار آن استفاده شده جائز است؟

جواب جزء اول، در مورد پذیرش تبرع و هم کاری کفار در ساخت و اعمار مسجد نظریات مختلفی وجود دارد، بعضی از فقهاء این مسأله را بر مسأله ای پذیرش هدیه و تحفه ای کفار قیاس نموده و گرفتن آن را جائز دانسته اند، این دسته از علماء گفتند که رسول الله صلی الله علیه وسلم هدیه ای "مقوقس" حاکم مصر را که از روم بود قبول نمود؛ اما نظر خودم این است که پذیرش هدیه برای یک شخص از موضوع هم کاری برای اعمار مسجد تفاوت می کند. مسجد جای عبادت الله سبحانه و تعالی بوده به همین دلیل تبرع و هم کاری مالی در مسجد، مالی است که در راه الله سبحانه و تعالی داده می شود. در حدیثی که از ابوهریره رضی الله تعالی عنه روایت شده است رسول الله صلی الله علیه وسلم فرموده است:

«أَيُّهَا النَّاسُ، إِنَّ اللَّهَ طَيِّبٌ لَا يَقْبَلُ إِلَّا طَيِّبًا...»

(مسلم)

ترجمه: ای مردم! الله سبحانه و تعالی پاک است و به غیر از پاک چیزی را نمی پذیرد.

بر اساس این روایت، پذیرش تبرع و هم کاری مالی از جانب کفار برای اعمار مسجد جائز نیست؛ زیرا مال کفار طیب و پاک نمی باشد و هم چنان رسول الله صلی الله علیه وسلم در احادیث خود گفته است، هرکسی مسجدی را اعمار کند، الله سبحانه و تعالی در جنت برایش خانه ای می سازد.

احمد در مسند خود از سعید ابن جبیر از ابن عباس رضی الله تعالی عنه روایت نموده است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرموده است:

«مَنْ بَنَى لِلَّهِ مَسْجِدًا بَنَى اللَّهُ لَهُ مِثْلَهُ فِي الْجَنَّةِ»

ترجمه: کسی که مسجدی را برای الله سبحانه و تعالی اعمار نمود، الله سبحانه و تعالی در جنت برایش خانه ای اعمار می نماید. (اسناد این حدیث صحیح است)

حدیث طوری دلالت دارد که هرکسی مسجدی را برای الله سبحانه و تعالی اعمار نماید، الله سبحانه و تعالی در جنت برای آن خانه ای اعمار می نماید و چنین وعده ای تنها برای مسلمان داده شده است، منظور از کسی که برای الله سبحانه و تعالی خانه ای اعمار می کند بدون شک مسلمان بوده نه کافر؛ زیرا اگر کافر هرچند که مسجدی اعمار کند باز هم از اهل جنت نمی باشد.

هم چنان مشرکین در جاهلیت به ساخت و اعمار مسجد الحرام تفاخر می نمودند و الله سبحانه و تعالی این آیه ای کریمه را نازل نمود:

﴿أَجَعَلْتُمْ سِقَايَةَ الْحَاجِّ وَعِمَارَةَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ كَمَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَجَاهَدَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا يَسْتَوُونَ
عِنْدَ اللَّهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ﴾

[توبه: ۱۹]

ترجمه: آیا (رتبه سقایت و) آب دادن به حاجیان و تعمیر کردن مسجد الحرام را هم سان (مقام آن) کسی می شمارید که به الله سبحانه و تعالی و روز رستاخیز ایمان آورده است و در راه الله سبحانه و تعالی جهاد کرده است (و به جان و مال کوشیده است؟ هرگز منزلت آنان یک سان نیست و) در نزد الله سبحانه و تعالی برابر نمی باشند، الله سبحانه و تعالی مردمانی را که (به خویشان به وسیله کفرورزیدن و به دیگران به وسیله اذیت و آزار آنان) ستم می کنند (به راه خیر، صلاح دنیوی، نعمت و سعادت اخروی) رهنمون نمی سازد.

در تفسیر قرطبی گفته شده که تقدیر ﴿أَجَعَلْتُمْ سِقَايَةَ الْحَاجِّ...﴾؛ چنین است: (اصحاب سقایة الحاج او اهل سقایة الحاج مثل من آمن بالله وجاهد فی سبيله)؛ یعنی اصحاب آباداران حجاج یا مردم آباداران حجاج؛ مانند: کسانی است که ایمان به الله سبحانه تعالی آورده و در راه الله سبحانه و تعالی جهاد نموده‌اند؟ و هم‌چنان در تفسیر این آیه گفته شده، که (من آمن) در این آیه مقدر است و تقدیر آن چنین می‌شود: (أَيُّ أَجَعَلْتُمْ عَمَلٌ سَقِي الْحَاجَّ كَعَمَلٍ مَنْ آمَنَ)؛ یعنی آیا شما آباداران مشرک حاجیان را؛ مانند: کسانی می‌دانید که ایمان به الله سبحانه و تعالی دارند؟

در تفسیر نسفی آمده است، "سقایة" و "عمارة" ریشه‌ای سقی و عمر است؛ مانند: "صيانة" و "وقاية" و لازم است که مضاف در این کلمات مقدر باشد که تقدیر آن چنین می‌شود: (أَجَعَلْتُمْ أَهْلَ سِقَايَةِ الْحَاجِّ وَعِمَارَةَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ كَمَنْ آمَنَ بِاللَّهِ)؛ یعنی آیا شما اهل آباداران حاجیان و اعمار کننده گان مسجد الحرام را؛ مانند: کسانی می‌دانید که به الله سبحانه و تعالی ایمان دارند؟ یعنی این آیه تشبیه مومنین را بر مشرکین و اعمال بی‌اساس و غیراسلامی را بر اعمال صالحه رد می‌کند و برابر دانستن مومنین را با مشرکین و اعمال صالحه را با اعمال کفار ظلم دانسته است؛ زیرا چنین برابری و فخری انصاف و درست نمی‌باشد.

بناءً این آیه‌ای کریمه عدم پذیرش تبرع و هم‌کاری کفار را در ساخت و اعمار مسجد ثابت می‌سازد؛ بناءً من ترجیح می‌دهم که اخذ پول کفار برای اعمار مساجد جائز نمی‌باشد و قول ترجیح در نزد من همین است؛ اما بعضی از فقهاء تبرع و هم‌کاری را در ساخت مساجد از جانب کفار جائز می‌دانند؛ چنانچه قبلاً یادآور شدم.

این چیزی است که من آن را ترجیح می‌دهم، الله سبحانه و تعالی عالم‌تر و حکیم‌تر است.

اما جزء دوم؛ یعنی جواز نماز در مسجدی که توسط مال کفار ساخته شده است باید گفت، نماز در چنین مسجدی جائز است، بخاری از جابر بن عبدالله روایت نموده است که رسول الله صلی الله علیه و سلم فرموده است:

«أُعْطِيَتْ خَمْسًا لَمْ يُعْطِهِنَّ أَحَدٌ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ قَبْلِي: نُصِرْتُ بِالرُّعْبِ مَسِيرَةَ شَهْرٍ، وَجُعِلَتْ لِي الْأَرْضُ مَسْجِدًا وَطَهْرًا، وَأَيُّمَا رَجُلٍ مِنْ أُمَّتِي أَدْرَكَتْهُ الصَّلَاةُ فَلْيُصَلِّ، وَأُحِلَّتْ لِي الْغَنَائِمُ، وَكَانَ النَّبِيُّ يُبْعَثُ إِلَى قَوْمِهِ خَاصَّةً، وَبُعِثْتُ إِلَى النَّاسِ كَافَّةً، وَأُعْطِيَتْ الشَّفَاعَةَ.»

ترجمه: پنج چیز برای من اختصاص داده شده که برای هیچ یک از پیامبران قبل از من اختصاص داده نشده بود، رعب و ترس من از مسیر یک ماهه راه به قلب دشمن افتاده که به وسیله‌ای این ترس بر دشمن غالب می‌شوم، تمام زمین برای من پاک و جای سجده است، هر یکی از امت من که نماز را دریافت باید نماز بخواند، برای من غنائم حلال شده و هر نبی به قوم خود فرستاده شده؛ اما من به سوی تمام مردم فرستاده شدم و شفاعت برای من داده شده است.

مسلم به عبارت دیگری روایت نموده؛ چنانچه از جابر بن عبدالله انصاری روایت کرده است که رسول الله صلی الله علیه و سلم فرموده است:

«أُعْطِيَتْ حَمْسًا لَمْ يُعْطَهُنَّ أَحَدٌ قَبْلِي، كَانَ كُلُّ نَبِيٍّ يُبْعَثُ إِلَى قَوْمِهِ خَاصَّةً، وَبُعِثْتُ إِلَى كُلِّ أَحْمَرَ وَأَسْوَدَ، وَأُحِلَّتْ لِي الْغَنَائِمُ، وَلَمْ تُحَلَّ لِأَحَدٍ قَبْلِي، وَجُعِلَتْ لِي الْأَرْضُ طَيِّبَةً طَهُورًا وَمَسْجِدًا، فَأَيُّمَا رَجُلٍ أَدْرَكَتُهُ الصَّلَاةُ صَلَّى حَيْثُ كَانَ، وَنَصِرْتُ بِالرُّعْبِ بَيْنَ يَدَيْ مَسِيرَةِ شَهْرٍ، وَأُعْطِيَتْ الشَّفَاعَةَ».

ترجمه: پنج چیز برای من اختصاص داده شده که برای هیچ یک از پیامبران قبل از من اختصاص داده نشده بود، هر پیامبری تنها به قوم خود فرستاده شد؛ اما من به هر سرخ و سیاهی فرستاده شدم، غنائم برای من حلال شده در حالی که قبلاً برای هیچ یکی از پیامبران حلال نشده بود، تمام زمین برای من پاک و جای سجده است، هر کی از امت من که نماز را دریافت باید هر جا که است نماز بخواند، رعب و ترس من از مسیر یک ماهه راه در قلب دشمن افتاده که به وسیله‌ای آن غالب می‌شوم و دیگر این که شفاعت برای من داده شده است نه برای دیگران.

بناءً در تمام نقاط زمین نماز جائز است تا وقتی که پاک باشد؛ لذا نماز در هر مسجدی جائز است؛ اگرچه مال کفار در اعمار آن استفاده شده باشد و عدم پذیرش مال کافر برای اعمار مسجد به معنی عدم جواز نماز در آن نمی‌باشد؛ چنانچه قبلاً بیان کردم.

نظر من در این مسأله همین بود و همین نظری است که من آن را ترجیح می‌دهم، الله سبحانه و تعالی در همه امور عالم‌تر و حکیم‌تر است.

برادر شما عطاء ابن خلیل ابوالرشته

۲۷ محرم الحرام ۱۴۴۰ هـ.ق

۷ اکتبر ۲۰۱۸ م

مترجم: مصطفی اسلام